

REGELINGEN EN MAATREGELEN SOCIAAL BELEID 2017 en 2018

Hieronder de belangrijkste regelingen op sociaal gebied in 2017 en 2018. Het gaat om de regelingen die door gemeenten, uitvoeringsinstanties en zorgverzekeraars uitgevoerd worden. De gegevens over 2018 zijn gebaseerd op de Miljoenennota 2018 en het regeerakkoord 2017-2021.

Participatiewet en bijstand

1. Er geldt een *taaleis* voor aanvragers van een bijstandsuitkering (Participatiewet): de persoon moet de Nederlandse taal voldoende beheersen. Andere *arbeidsverplichtingen* voor bijstandsgerechtigden zijn: a. verplicht in laten schrijven bij uitzendbureaus b. er geldt een verhuisplicht als je een baan elders in het land kunt krijgen. Het moet wel gaan om een situatie waarin er geen banen zijn in de eigen regio, als het een arbeidscontract is voor minimaal een jaar en als het minimumloon verdiend kan worden. c. er geldt een maximale reistijd voor woon-werkverkeer van 3 uur per dag.

2. Uitkeringsgerechtigden met een minimumuitkering hebben te maken met de *kostendelersnorm*. Het gaat om personen die met meerdere volwassen personen in 1 huis wonen waardoor de kosten voor levensonderhoud met elkaar gedeeld kunnen worden. Afhankelijk van het aantal personen die in het huis wonen wordt de uitkering lager. De maatregel geldt niet voor de partner, inwonende kinderen van 18 tot 21 jaar, studenten, leerlingen Beroeps Begeleidende Leerweg, bewoners in woon/zorggroepen (met hoofdverblijf in de eigen woning) en onderhuurders of kostgangers met een contract. Voor alle andere huisgenoten -ook inwonende ouders en mantelzorgers!- geldt de regeling wel. Van personen die een IOAW of IOAZ uitkering hebben wordt 50% van de uitkering gekort, ongeacht het aantal medebewoners. Deze korting wordt stapsgewijs toegepast tussen 1 juli 2015 en 1 januari 2019. De kostendelersnorm geldt ook voor de Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen en de uitkering van de Algemene Nabestaanden Wet. De kostendelersnorm wordt definitief niet toegepast in de AOW.

3. Voor personen met een bijstandsuitkering, IOAW of IOAZ geldt de *'tegenprestatie naar vermogen'*: de gemeenten mogen hen verplicht laten werken met behoud van uitkering. De gemeente moet wel uitgaan van de persoonlijke wensen en kwaliteiten van de persoon. Het werk wordt verricht in een beperkte periode en het mag niet om werkzaamheden gaan die anders betaald zouden worden. Mantelzorgtaken worden als tegenprestatie beschouwd. Alleenstaande ouders met volledige zorg voor kinderen tot 5 jaar zijn vrijgesteld van de tegenprestatie.

4. Voor alleenstaande ouders met een bijstandsuitkering of IOAW/IOAZ-uitkering geldt de *alleenstaanden-norm van 70%* van het minimum. Ze ontvangen een extra bijdrage in het kindgebonden budget van de Belastingdienst, maximaal € 3.050,- per jaar. Alleenstaande ouders met een toeslagpartner ontvangen geen extra kindgebonden budget.

5. De *kinderbijslag* en het *kindgebonden budget* worden verhoogd. Voor de kinderbijslag is er de komende vier jaar 250 miljoen per jaar extra en voor het kindgebonden budget 500 miljoen per jaar.

6. Het pensioenvermogen van *zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers)* die in de bijstand komen wordt tot € 250.000,- vrijgelaten. Het pensioenvermogen boven dat bedrag telt wel mee als vermogen.

7. Personen met een minimuminkomen hebben mogelijk recht op de *individuele inkomstenstoelag*. De gemeente bepaalt of iemand wel of niet in aanmerking komt voor deze toeslag op grond van drie voorwaarden: 1. Een langdurig laag inkomen 2. Rekening houdend met de 'krachten en bekwaamheden' van de persoon en 3. Voldoende inspanningen leveren om aan het werk te komen.

8. De mogelijkheden voor *bijzondere bijstand* voor chronisch zieken en gehandicapten, ouders met schoolgaande kinderen en AOW'ers zijn sterk beperkt. Voor de collectieve zorgverzekering kan nog wel bijzondere bijstand ingezet worden. De gemeente mag zelf bepalen hoe hoog het inkomen moet zijn om in aanmerking te komen. De gemeenten bieden meer persoonlijk maatwerk en geven vooral steun aan de mensen die het 't meest nodig hebben, zoals gezinnen met kleine kinderen.

Andere maatregelen Werk en Inkomen

1. In 2015 is de *Participatiewet* ingevoerd, de veranderingen door deze wet worden over meerdere jaren stapsgewijs doorgevoerd. In de Participatiewet zijn de Wet Werk en Bijstand, de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en delen van de Wet Wajong samengevoegd. Er komen geen nieuwe arbeidsplaatsen in de WSW: niemand wordt meer toegelaten, dat geldt ook voor personen met een WSW-indicatie die op de wachtlijst stonden. Door de gemeente wordt vastgesteld of mensen met een arbeidsbeperking in aanmerking komen voor een baan bij een 'gewone' werkgever of voor beschut werk (aangepast werk dat door de gemeente betaald wordt).

Gemeenten krijgen extra geld om meer *beschutte werkplekken* te regelen. In de kabinetsperiode 2017-2021 moeten er extra plekken komen voor 20.000 personen. Deze werkplekken moeten verplicht aangeboden worden aan mensen die niet in een gewone werkomgeving aan de slag kunnen. Tot 2026 moeten er 125.000 extra banen komen voor arbeidsgehandicapten: de banenafpraak. Als het aantal banen niet gehaald wordt dan voert het kabinet vanaf 2018 een regeling in die werkgevers verplicht om werknemers met een arbeidsbeperking in dienst te nemen (quotumregeling). Heffingen worden echter pas na januari 2019 gevorderd bij de werkgevers die niet aan het quotum voldoen.

Voor werknemers met een verminderd arbeidsvermogen verstrekt de gemeente aan de werkgever *loondispensatie* (loonsubsidies komen te vervallen) voor het verschil tussen de vastgestelde loonwaarde en het minimum. Personen met een arbeidsbeperking worden zonder beoordeling door het UWV in het *doelgroepregister* opgenomen: de baan telt dan mee voor de banenafpraak. Dat geldt ook voor leerlingen van het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs.

Personen die voor 1 januari 2015 al een Wajong-uitkering hadden worden per leeftijdsgroep herkeurd door het UWV. Als uit het medisch dossier blijkt dat de persoon niet in staat is om betaald werk te verrichten dan wordt deze niet opgeroepen voor een herkeuring. Herkeurde Wajongers met een arbeidsvermogen gaan niet over naar de bijstand maar blijven recht hebben op een Wajong uitkering. Vanaf 1 januari 2018 wordt de uitkering wel verlaagd van 75 naar 70% van het minimumloon. Wajongers zonder arbeidsvermogen blijven een uitkering van 75% houden.

2. Het *schattingsbesluit* voor de beoordeling van arbeidsongeschiktheid wordt vanaf 2018 aangescherpt: de functieduiding wordt algemener waardoor minder mensen volledig arbeidsongeschikt verklaard worden. Bij werkhervatting vanuit de WIA wordt de eerste 5 jaar niet getoetst op het verdien-vermogen. Deze regeling moet het aantrekkelijker maken om aan 't werk te gaan.

3. De *Inkomensvoorziening Oudere Werklozen (IOW)*, een uitkering voor werklozen vanaf 60 jaar die geen WW of WGA uitkering meer krijgen, blijft 4 jaar langer bestaan: verlengd van 2020 tot 2025.

3. Mensen in de bijstandsuitkering mogen een *vrijwilligersvergoeding* van maximaal € 1.500 per jaar (in plaats van € 750,-) behouden: de vergoeding wordt niet verrekend met de uitkering en is fiscaal vrij. Het bedrag is gelijk aan de vrijstelling die al gold voor andere uitkeringen.

4. Per 1 januari 2018 wordt de leeftijd voor *de no-risk polis* (= werkgever hoeft bij ziekte geen loon door te betalen) verlaagd naar 56 jaar. Er is in 2017 € 68 miljoen uitgetrokken om werkgevers via premiekortingen of bonussen te stimuleren om meer 50+ ers aan te stellen.

5. Het UWV krijgt meer budget om *persoonlijke dienstverlening* verder te ontwikkelen: persoonlijke gesprekken in plaats van alleen digitaal contact. Er komt vanaf 2018 30 miljoen extra voor WGA en Wajong dienstverlening.

6. In 2017 kunnen personen van 62 jaar en ouder in aanmerking komen voor de *werkbonus*. De bonus kan aangevraagd worden bij de Belastingdienst als sprake is van een arbeidsinkomen tussen

€ 17.327,- en € 33.694,-. De bonus is – afhankelijk van het arbeidsinkomen – maximaal € 1.119,-.

7. In 2017 is 100 miljoen extra uitgetrokken voor de *aanpak van schulden en armoede*. De gemeenten krijgen hiervan € 85 miljoen. Belangrijkste doel is het tegengaan van armoede onder gezinnen met kinderen. De gemeenten kunnen daarmee de ‘kindpakketten’ uitbreiden.

8. Er komt 1 betalingsregeling voor verschillende schulden bij de belastingdienst, uitgesmeerd over maximaal 24 maanden. Per 1 april 2017 kunnen gemeenten bij de rechtbank een *incassopauze* van maximaal 6 maanden aanvragen: in de afgesproken periode mogen incassobureaus geen actie ondernemen. De overheid moet als schuldeiser de *beslagvrije voet* respecteren. Er komt een maximum aan de stapeling van boetes en een uitbreiding van betalingsregelingen. Vanaf 2018 worden aparte *schuldenrecht*ers aangesteld.

Arbeidsmarkt

1. De wet *Werk en Zekerheid* regelt de verbetering van de positie van flexwerkers, het versoepelen van het ontslagrecht en de verkorting van de WW-duur.

Flexwerk: oneigenlijk gebruik van flexcontracten wordt tegengegaan. Werknemers kunnen na maximaal 4 tijdelijke contracten of na drie jaar dienstverband (in 2017 nog 2 jaar) aanspraak maken op een vaste aanstelling. De wet moet ‘draaideurconstructies’ tegengaan. Een maand voor afloop van een tijdelijk arbeidscontract moet de werkgever dat aan de werknemer aanzeggen.

Ontslagvergoeding: werknemers die ontslagen worden hebben recht op een wettelijke vergoeding: de transitievergoeding. Vanaf januari 2018 ontstaat dit recht direct na het afsluiten van een arbeidsovereenkomst (dat was tot 2018 na een dienstverband van meer dan 2 jaar). De vergoeding – die maximaal € 76.000,- bruto kan bedragen - wordt ingezet voor het vergroten van kansen op een nieuwe baan, zoals voor scholing of outplacement. Als de werknemer het bedrag vrij wil besteden dan moet er belasting over betaald worden. De vergoeding wordt gebaseerd op het maandloon en het aantal dienstjaren (per jaar 1/3 maandsalaris). Voor werknemers die na hun 50^e werkloos worden gelden hogere bedragen. De werkgever heeft een scholingsplicht: de werknemer heeft recht op beroepsgerichte scholing die betaald wordt door het bedrijf.

Verkorting duur WW: De WW wordt vanaf 1 januari 2016 geleidelijk – per kwartaal een maand kortere duur - teruggebracht naar 24 maanden in 2019. Dat is dan de publieke uitkering. In CAO's kunnen aanvullingen afgesproken worden, zodat de WW bijvoorbeeld nog verlengd kan worden met een jaar CAO-uitkering.

2. *Inkomensverrekening WW*: werklozen met een WW-uitkering moeten elke maand het formulier ‘Inkomstenopgave’ opsturen naar het UWV, ook als er geen inkomsten zijn geweest (dan moet ingevuld worden ‘geen inkomsten’). De uitkering wordt per kalendermaand betaald en pas overgemaakt na ontvangst van het formulier. Van elke bruto verdiende euro mag de WW-er 30% zelf houden. Hierdoor loont het altijd om vanuit de WW aan het werk te gaan.

3. Vanaf 1 juli 2017 is het minimumjeugdloon voor 22-jarigen vervangen door het *minimumloon* voor werknemers van 23 jaar en ouder. Vanaf januari 2019 zal dat ook gelden voor 21-jarigen. Het minimumjeugdloon voor jongeren van 18 tot en met 20 jaar gaat in 2017 omhoog. De Wajong-uitkering wordt gekoppeld aan deze maatregelen en wordt dus ook verhoogd.

4. De periode van *loondoorbetaling* tijdens ziekte wordt vanaf 2018 voor kleine werkgevers met minder dan 25 werknemers teruggebracht naar 1 jaar. De kosten voor het 2^e jaar worden betaald uit premies uit de betrokken bedrijfssector.

Zorg en Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

1. Het verplicht *eigen risico* is in 2017 gelijk gebleven aan dat in 2016: € 385. Ook in 2018 blijft dat bedrag staan. De premie zorgverzekering is in 2017 met gemiddeld € 7,50 per maand omhoog gegaan, zo'n stijging wordt ook verwacht in 2018.

2. De maximale *zorgtoeslag* voor partners is in 2017 € 170,- en voor alleenstaanden € 88 per maand. De hoogte van de zorgtoeslag is afhankelijk van het inkomen.

3. De *WMO* verplicht gemeenten om meer zorgtaken en welzijnstaken uit te voeren. De burger heeft geen recht meer op een voorziening, de gemeente beoordeelt de situatie van de persoon en bepaalt dan welke voorziening nodig is: de maatwerkvoorziening. Medewerkers van de gemeente of van de sociale wijk/gebiedsteams voeren de ('keukentafel') gesprekken bij de burger thuis. In deze gesprekken wordt eerst bekeken in hoeverre de persoon hulp kan krijgen van kinderen, vrienden of burens of via een algemene voorziening (zoals een boodschappendienst). Als dit niet mogelijk is dan wordt vastgesteld welke persoonlijke maatwerkvoorziening nodig is. De persoon heeft recht op het inschakelen van een *Onafhankelijke Cliënt Ondersteuner*, zoals een mantelzorger of een cliëntondersteuner van MEE, Zorgbelang of van een FSU-Steunpunt. Deze ondersteuners mogen bij het gesprek aanwezig zijn en kunnen ook helpen bij het voorbereiden van het gesprek. Er is vanaf 2018 voor vier jaar € 55 miljoen uitgetrokken om onafhankelijke cliëntondersteuning te steunen, daarna is het € 10 miljoen per jaar. Je hebt recht op een *afschrift van de rapportage* door de medewerker. Na de vraag om zorgsteun duurt het maximaal 6 weken om het gesprek te voeren en de aanvraag in te dienen. De gemeente beslist dan binnen 2 weken. De gemeente kan hulp door kinderen, vrienden of burens niet afdwingen en heeft een wettelijke plicht om steun te geven. Er is sprake van een resultaatsverplichting door de gemeente, maar deze mag zelf bepalen op welke wijze en met welke voorzieningen persoonlijke steun wordt gegeven.

4. Gemeenten en zorgverzekeraars zijn samen verantwoordelijk voor de *zorg aan ouderen en gehandicapten die niet in een instelling wonen*. Het beleid is er op gericht dat deze personen langer thuis kunnen wonen: de zorg komt naar de mensen toe. Gevolg is dat mensen meer thuiszorg nodig hebben. Maar tegelijkertijd verliezen veel werknemers voor de huishoudelijke hulp bij de Thuiszorginstellingen hun baan. De huishoudelijke hulp moet meer gegeven worden door gezinsleden, familie en vrijwilligers. Hulp in de huishouding is geen concrete WMO-voorziening, het gaat om het toepassen van een maatwerkvoorziening. De landelijke overheid is per 1 januari 2017 gestopt met de Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT). De gemeenten moeten de inkoop van huishoudelijke hulp nu volledig uit het eigen budget betalen.

5. De *extramuraal verpleging en persoonlijke verzorging* (zorg buiten een instelling, thuis bij de persoon) valt onder de Zorgverzekeringswet. De wijkverpleging heeft een belangrijke rol bij het mogelijk maken dat mensen langer thuis blijven wonen. In de Wet Langdurige Zorg (WLZ) is alleen nog de zware en langdurige zorg ondergebracht. Personen die in 2016 WLZ-zorg hadden krijgen dezelfde zorg in 2017, 2018 en 2019. Huishoudelijke hulp WLZ wordt per 1 april 2017 betaald door het Zorgkantoor. De minimum eigen bijdrage voor de WLZ is in 2017 € 23 per maand.

6. De cliënt kan kiezen of de thuishulp in natura of via een *Persoons Gebonden Budget* (PGB) gegeven wordt. Voorwaarden voor het verkrijgen van een PGB zijn: * het budget goed kunnen beheren * veilige en goede steun inkopen. Het PGB-bedrag wordt niet op de bankrekening van de cliënt gestort maar wordt beheerd door de Sociale Verzekerings Bank.

7. Gemeenten hebben een *compensatieplicht*: ze moeten cliënten in staat stellen om hun huishouding te kunnen doen, zich te kunnen verplaatsen, hun dagelijkse levensverrichtingen te kunnen doen en de regie te kunnen voeren. Gemeenten moeten investeren in voorzieningen voor mantelzorgers, ter voorkoming van overbelasting. Dan gaat het om geld voor bijvoorbeeld tijdelijke vervanging (respijthulp) of voor logeermogelijkheden bij cliënten thuis.

8. De gemeenten verstrekken een *tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten* als 'maatwerkvoorziening' in de WMO of via de bijzondere bijstand (vaak opgenomen in de gemeentelijke collectieve zorgverzekering). De gemeente bepaalt of de tegemoetkoming nodig is. De Tegemoetkoming ouders gehandicapte kinderen (TOG) is opgenomen in de kinderbijslag (2x kinderbijslag voor thuiswonend gehandicapt kind).

Leeuwarden, oktober 2017.